

Косован В.О.,
*студентка освітнього рівня «магістр»,
спеціальність «Менеджмент»,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

Інституційні виклики стратегічного позиціонування України в умовах асиметричної залежності

Сучасний етап в еволюційному розвитку світової економіки характеризується посиленням дії тенденції до глобалізації, яка проявляється у виході національних економічних систем і національних ринків на рівень глобальної економічної системи. Міжнародне фінансування являє собою одну з форм міжнародних економічних відносин, що виникають на основі надання й одержання капіталу, необхідного для відтворення прибутку, і реалізуються через систему угод з іноземними активами та відповідних розрахунків, у яких беруть участь резиденти кількох країн.

Глобальна економічна система сьогодення знаходиться під впливом міжнародних фінансових організацій і формується як асиметрична, що й проявляється в тому числі у нерівномірному розподілі виграшу від глобалізації між різними країнами [1, с.6; 5]. Асиметричність є похідною від ідеології економічно розвинених країн, які визначають цільову функцію міжнародних фінансових організацій [10; 11]. Теоретичну основу формування цільової функції становить монетаристсько-неоліберальна доктрина, яка ґрунтується на постулаті про необхідність формування та функціонування в усьому світі ринкової економіки, заснованої на засадах приватної власності та конкуренції; міжнародні фінансові організації та розвинені країни надають країнам, що розвиваються, та тим, що трансформуються, кредитну допомогу для здійснення структурної перебудови, досягнення макроекономічної, зокрема фінансової, стабілізації і цим забезпечують формування в глобальному масштабі ринкових економічних систем [4, с.7].

Дослідивши типологію інституціональної структури та механізми фінансування міжнародного економічного розвитку можна сказати, що керованість є наслідком того, що цільова функція та особливості механізму її реалізації визначаються не лише і не стільки нормативними документами міжнародних фінансових організацій, які відбивають їх природу та історичне призначення, скільки економічною вигодою суб'єктів, які мають на них визначальний контроль.

У країнах, що розвиваються, увага міжнародних фінансових організацій зосереджується переважно на вирішенні соціально-економічних проблем і має своїм результатом посилення економічної залежності цих країн і закріплення їх місця у глобальній економічній системі як третьорядних. У країнах з транзитивною економікою діяльність МВФ і Світового банку по

реалізації своєї цільової функції є більш політизованою і, за виключенням ряду випадків, спрямованою на інтереси суто приватного капіталу економічно розвинених країн, який не зацікавлений у створенні в особі цих країн глобального конкурента [2, с.6].

Ставлення до країн-реципієнтів міжнародних фінансових організацій, як засвідчує світова практика, чітко диференціюється. Внаслідок цього у групі країн, що розвиваються, виділилися нові індустріальні країни, які реалізують політику економічного націоналізму, механізм реалізації якої досліджено у працях В. Панченка [6; 7; 8], а в групі транзитивних – нові ринкові центральноєвропейські країни. Реалізація монетаристсько-неоліберальної моделі розвитку, що стимулювалася міжнародними фінансовими організаціями, викликала в них конструктивні зміни щодо формування ринкових механізмів та підвищення ефективності виробництва. В інших країнах, до яких відноситься й Україна, механізми, що застосовуються міжнародними фінансовими організаціями, сприяють тому, що ринкові структури пробивають собі шлях через виникнення й розвиток цілої низки деструктивних процесів в економіці. Рівень їх інтеграції у глобальну економічну систему є нижчим, ніж у перших. Відповідно їх роль також інша – ці країни більш підпорядковані і залежні.

Україна є типовим представником країн-реципієнтів міжнародних фінансових організацій, хоча в світових масштабах економічна ситуація цілого ряду країн є значно гіршою. Ставлення до неї і визначення її місця у глобальній економічній системі – це ставлення (а) до країни-позичальника, який не завжди виконує вимоги, що висувуються МВФ та СБ, (б) до країни, яка недостатньо вписується в рамкові умови, які цими організаціями визначено для транзитивних країн, (в) до країни, яка не може суттєво впливати на світогосподарський розвиток і претендувати на більш-менш значиме місце у глобальній економічній системі. Тому без конкретних змін у внутрішньому економічному житті Україна залишатиметься на тому місці, яке визначають економічно розвинені країни, а втілять у життя міжнародні фінансові організації. Таке ставлення до України має стати об'єктом спеціального вивчення для розробки стратегії співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, в якій наголос буде зроблено на посилення ролі національних інтересів через участь у глобалізаційному процесі [11, с.8; 12, с.7]. Щодо валютної й боргової залежності української економіки, Н. Резнікова та О. Іващенко виокремлюють негативний вплив від руху та обсягів капіталу на чисту вартість та чистий прибуток, який виникає внаслідок змін валютних курсів (неспівпадіння валют) та відсоткових ставок (неспівпадіння строків погашення) відповідно. Негативний (позитивний) ефект неспівпадіння валют виникає, коли зростання (падіння) номінального валютного курсу призводить до зростання (падіння) курсу боргових цінних паперів та обслуговування боргу, який вимірюється в національній валюті [12, с.6]

Незважаючи на те, що завдяки діяльності міжнародних фінансових організацій значна частина країн світу мала змогу в цілому поліпшити своє економічне і соціальне становище і, відкривши економіку через розбудову ринкових відносин, інтегруватися у глобальну економічну систему, проведений у роботі аналіз статистично-фактологічного матеріалу підтвердив суто теоретичний висновок про асиметричність глобальної економічної системи і про провідну роль в її закріпленні міжнародних фінансових організацій. Тому постає питання перегляду механізму діяльності міжнародних фінансових організацій у контексті виконання ними своєї цільової функції, яка ґрунтуватиметься на вирішенні завдання подолання асиметричності в розбудові світової валютно-фінансової системи як складової глобальної економічної системи, а отже їхньої реінституціоналізації [2].

Список використаних джерел:

1. Іващенко О.А. Нова норма світової економіки: зміст та ключові ознаки глобальних ризиків в контексті незалежності / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – №9. – С. 5-10.
2. Іващенко О.А. Проблема реінституціоналізації світової економіки в умовах незалежності: нові виклики глобальному регулюванню / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 10. – С. 5-10.
3. Іващенко О.А. Інтеграційні прояви незалежності: ризики регіональної взаємозалежності в контексті протиріч глобалізації / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 6. – С. 7-11
4. Іващенко О. А. Перспективи формування нових центрів економічного зростання в умовах нової норми світової економіки як прояв незалежності / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 11. – С. 5–9.
5. Панченко В.Г. Нова норма світової економіки як середовище становлення неопротекціонізму [Електронний ресурс] / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». – 2014. – №4. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3144
6. Панченко В.Г. Від протекціонізму до неопротекціонізму: нові виміри ліберального регулювання / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Міжнародна економічна політика. – 2017. – № 2 (27). – С. 95–117.
7. Панченко В.Г. Методологічні засади економічного націоналізму / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Економіка і держава. – 2017. – №7. – С. 4–8.
8. Панченко В.Г. Політика економічного націоналізму: від витоків до нових варіацій економічного патріотизму / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Економіка і держава. – 2017. – № 8 2017. – С. 5–11.
9. Резнікова Н.В. Глобальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин / Н.В. Резнікова. – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. – 540 с.

10. Резнікова Н.В. Феноменологія незалежності в умовах економічної глобалізації / Н.В.Резнікова // Міжнародна економічна політика. – 2016. – №1. – С. 50–71.

11. Резнікова Н.В. Перспективи трансформації торговельних відносин України в контексті становлення нових центрів стратегічного партнерства / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Економіка та держава. – 2015. – № 9. – С. 6-11.

12. Резнікова Н.В. Незалежність української економіки як прояв викликів економічній безпеці: перспективи структурної трансформації та макроекономічної стабілізації / Н.В. Резнікова, О.А. Іващенко // Економіка та держава. – 2016. – № 2 – С. 4-8.

Липко Д.С.,
аспірант спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Обмінний курс національної валюти як елемент валютної системи держави

Обмінний курс національної валюти, виступаючи одним з елементів валютної системи держави, взаємодіє з процентними ставками, параметрами грошової пропозиції і надає разом з ними вплив на загальну економічну кон'юнктуру держави. У зв'язку з цим практика і концепції валютного курсу, незважаючи на їх альтернативність, розглядають курс як одну з істотних характеристик і засобів забезпечення економічного балансу як внутрішньої рівноваги (перш за все, в співвідношенні внутрішніх цін, зайнятості та обсягів виробництва), так і зовнішньої рівноваги економіки (збалансованості зовнішньої торгівлі і платіжного балансу в цілому). Особливо підкреслюється важливість валютного курсу для економіки відкритого типу.

Як справедливо визнають автори [5;6;7;8], складність визначення впливу зміни валютних курсів на торгівлю підриває основи функціонування системи вирішення суперечок в рамках СОТ, і ставить під сумнів доречність та легітимність односторонніх контрзаходів. Більше того, відсутність чіткого переліку політичного інструментарію реагування на дії країни, що вдається до валютних маніпуляцій, робить повністю довільними і непередбачуваними взаємовідносини між країнами-торговельними партнерами. Втім, окремі види односторонніх контр-заходів допускаються відповідно до права СОТ проти «недобросовісної торгової практики» (компенсаційні й антидемпінгові мита) і тільки в обсязі, необхідному для компенсації ефектів недобросовісної практики, обрахування яких є вкрай апроксимативним. Все це наводить на думку про примат політики над ринком.